

Asia: VN/33945/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Akava pitää hallituksen esitysluonnosta lukiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta pääsääntöisesti kannatettavana, mutta kaipaa sisältöön muutamia tarkennuksia. Sen mukaan kaikkien ehdotettujen muutosten tulee tukea lukion päätehtävää: antaa nuorelle jatkossakin laaja yleissivistys, jolla taataan parhaimmat valmiudet jatko-opintoihin ja työhön. Tavoite edellyttää, että lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukena on riittävästi resursoitu oppilas- ja opiskelijahuollon moniammatillinen tuki. Tässä erityisesti yhteistyötä kuntien ja hyvinvointialueiden kesken tulee parantaa nykyisestä.

2. Oppimisen tukea ja erityisopetusta koskevat säädösehdotukset

Tiedot nuorten kasvaneista mielenterveyden ongelmista ja muista oppimisvaikeuksista ovat huolestuttavia. Akava pitää tärkeänä hallitusohjelmakirjausta oppimisen tuen yhtenäistämisestä varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle, mutta huomauttaa uudistustyön eriaikaisuudesta koulutusasteiden välillä sekä yhä eriparisesta termistöstä. Samalla se nostaa esille päätöksen toisen asteen maksuttomuudesta luopumisesta ja kysymyksen päätöksen vaikutuksista kaikkein heikoimmassa asemassa oleville opiskelijoille.

Akava pitää erittäin tärkeänä, että hallituksen esitysluonnokseen on kirjattu opiskelijan oikeudesta tukiopeukseen. Se on erinomainen matalan kynnyksen tukimuoto, joka tulee olla annettavissa ilman raskaita hallinnollisia päätöksiä.

Tärkeistä tavoitteista huolimatta Akavan mukaan oppimisen tukeen liittyviä säädösmuotoiluja on välttämätöntä tarkentaa. Lakitekstistä on tultava selkeästi ilmi aineenopettajien ja erityisopettajien välinen työnjako. Se tuo lausunnossaan esille, kuinka erityisesti pykälässä 28 tarkoitettu oppimisen tuki on käytännössä aineenopettajan antamaa oppiainessubstanssiin liittyvää tukiopeusta sekä oppimista ja koulunkäyntitaitoja edistävää tukea. Jälkimmäinen voi olla erityisopettajan antamaa, oppimista edistävää ja opiskelutaitoja tukevaa tukiopeusta ja muuta tukea, mutta oppiaineen sisältöön liittyvä tukiopeus olisi määriteltävä selkeästi aineenopettajan antamaksi tukiopeukseksi.

Lisäksi Akava edellyttää, että pykälän 28a perusteluja tarkennetaan. Sen mukaan tekstistä on käytävä ilmi, mitä erityisopetuksella tarkoitetaan. Periaatteena tulee olla, että opetuksesta vastaa ja oppimisen arvioinnista päättää lähtökohtaisesti aineenopettaja tai opettajat yhdessä. Sen sijaan erityisopettajan ei koulutuksensa puitteissa ole mahdollista hallita kaikkien lukiossa opettettävien oppiaineiden sisältöjä ja näin ollen antaa substanssiopetusta eri oppiaineissa. Myöskään pelkkä konsultaatio muulle opetushenkilöstölle ei tee näiden opetuksesta tai ohjauksesta erityisopetusta. Lisäksi Akava pitää tärkeänä, että päätöstä erityisopetukseen ottamisesta yksilöidän nykyistä paremmin pykälän 28 b perusteluissa tuen kohteen, keston, määrän ja toteuttamistavan osalta.

3. Lukiokoulutuksen rahoitusperusteita koskevat säädösehdotukset

Akava pitää lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmään ehdotettuja muutoksia oikeasuuntaisina. Se kuitenkin peräänkuuluttaa lisää kunnianhimoa päätöksentekoon tilanteessa, jossa ikäluokat pienenevät jatkuvasti ja väestö keskittyy kasvukeskuksiin. Kuntakohtaisen tarkastelun sijaan yleissivistystä tulisikin jatkossa tarkastella alueellisemmin, ja niiden erilaiset tarpeet, kuten maahanmuuton lisääntymisen, tunnistaen.

Akava kannattaa esitettyä pienten lukioiden lisän muuttamista saavutettavuuteen perustuvaksi. Se kuitenkin tuo esille uudistuksen ajankohdan ongelmallisuuden, jossa peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmän kehittäminen on yhä kesken. Näin ollen rahoitusjärjestelmän uudistamisen tosiasiallisia vaikutuksia on toistaiseksi vaikea arvioida.

Oppimisen tukeen tehtäviä rahoituslisäyksiä Akava pitää tervetulleina. Taloudellisesti haastavana aikana se kuitenkin ehdottaa rahoituksen vaikuttavuuden parantamista niin, että lisärahoitus kohdistettaisiin yleiskatteellisen yksikköhintarahoituksen sijaan oppimisen tukeen korvamerkittävällä, perusopetuksessa vakiintuneella tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusrahoituksen tapaisella rahoitusmekanismilla.

4. Englanninkielistä lukiokoulutusta, opiskelijavalintaa ja ylioppilastutkintoa koskevat säädösehdotukset

Akava kannattaa ehdotusta englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamisen mahdollistamista esityksessä määriteltujen tarkasti rajattujen kriteerien täytyessä. Se voi parhaimmillaan tukea Suomen houkuttelevuutta kansainvälisten osaajien ja paluumuuttajien silmissä. Onnistuminen kuitenkin edellyttää, että niin henkilöstön osaamisesta kuin laadukkaista oppimateriaaleista on huolehdittu ja näihin kohdistettu riittävät resurssit. Samalla tulee varmistaa koulutuksellinen yhdenvertaisuus englannin kielellä ja kotimaisilla kielillä tutkintoa suorittavien opiskelijoiden välillä. Samoin jatko-opintomahdollisuuksien turvaamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

5. Taito- ja taideaineiden ylioppilaskoetta koskevat säädösehdotukset

Akava pitää erinomaisena ehdotusta mahdollisuudesta suorittaa taito- ja taideaineen (musiikki, kuvataide, liikunta) koe osana ylioppilastutkintoa. Se pitää tärkeänä kyseisten aineiden huomioimista myös korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa monipuolisen osaamistason mahdollistamiseksi.

6. Tilauskoulutusta koskevat säädösehdotukset

Akavan mielestä ehdotus puuttumisesta tilauskoulutuksessa havaittuihin epäkohtiin on välttämätön.

7. Muut kommentit

Akava huomauttaa, kuinka esitykseen sisältyvä henkilöstövaikutusten arviointi on monin paikoin valitettavan puutteellista. Osin tästä johtuen myöskään uudistusten tosiasiallisia kustannusvaikutuksia on vaikea arvioida kattavasti.

Sahamies Miika
Akava ry